

The Role of The Concept of "Creative Interaction" in The Development of Creative Relationship Thinking in Students

Sodikova Dilfuza Ropijonovna - Senior Lecturer, Department of Theory of Pedagogical Education

Sodikov Hamid Makhmudovich – Associate Professor of the Department of "Pedagogy and Psychology" of Termiz University of Economics and Service.

Annotation *At a time when innovations in all fields are rapidly developing in the world, the education system is faced with the task of preparing young people as competitive personnel. In this sense, the task of developing creative thinking in the minds of students today is also of great importance. The level of intellectual development of any person, that is, their scientific or technical knowledge, which is inextricably linked to science today, is determined by their ability to think creatively. That is why, in our time, when science and technology are rapidly developing and social relations are being renewed, the issues of teaching young people to think creatively and be creative, as well as the development of creative individuals, are becoming especially important.*

Keywords. *creativity, thinking, creative activity, creativity, creative thought, perception, intuition, emotion, co-creation, ability, emotion, education, educational institution, independent thinking*

Hozirgi kunda respublikamizning barcha ta'lim muassasalarida yoshlarni yuksak ma'naviyatli, mustaqil va erkin fikrlash ko'nikmasiga ega bo'lishlari, zamonaviy ilm-fan yutuqlarini puxta o'zlashtirishlari uchun barcha shart-sharoitlar yaratilgani, jahon standartiga javob beradigan o'quv xonalari, axborot-kommunikatsiya, zamonaviy laboratoriya jihozlari bilan ta'minlanganligining guvohi bo'lmoqdamiz. Yurtimizda madaniyat va san'at – jamiyatning bebaho xazinasini, inson tafakkurining buyuk kashfiyotidir. Bu sohalar ijod va mahoratning, tinimsiz izlanishning eng oliy darajasida yaratilgandagina inson ko'nglini ishg'ol qila oladi. Bu borada O'zbekiston mustaqilligining 29-yilligi tantanalarida Muhtaram Yurtboshimiz Shavkat Mirziyoev yurtimizda Uchinchi Renessans davriga poydevor qo'yilayotganini alohida ta'kidladilar. Ilmu ijod har qanday quroldan, har qanday tabiiy boylikdan, har qanday kuchdan afzal ekanligi, ma'rifatli, teran tafakkurli millatning ertasi yorug' bo'lmoqdamiz¹ e'tirof etdilar. Bu yoshlarning ilmu ijod cho'qqilarini egallashlari, dunyo sahnida O'zbekiston nomidan bo'y ko'rsatishlari uchun olib borilayotgan har qanday tashabbus keng qo'llab-quvvatlanishining isbotidir. Ta'lim muassasalarining muvaffaqiyatli faoliyat turlaridan biri bo'lajak mutaxassislarni tayyorlashda ishga bo'lgan munosabatga ijodiy yondashuvni rivojlantirishga qaratilganligidadir. Biz bilamizki, ijodiy faoliyatda o'zini namoyon qila oladigan, aniq ijodiy salohiyatga ega bo'lgan mutaxassislarda ijodiy

¹ O'zbekiston Respublikasi Prezidenti SH.Mirziyoyevning 2020-yil Oliy majlisga yo'llagan murojaatnomasi

munosabatlar tafakkurini rivojlantirish alohida ahamiyat kasb etadi. Ijodiy faoliyat jarayonida inson muqarrar ravishda o'sadi, o'zini rivojlantiradi, har safar murakkablik darajasiga ko'tariladi. Ijodiy fikrlash va ijodiy mehnatga tayyor bo'lgan mutaxassislarda jamiyat va kasbiy amaliyot talablari va bo'lajak mutaxassislarda ushbu turdagi fikrlashning haqiqiy rivojlanish darajasi o'rtasida ziddiyatlar mavjuddir. Bulardan tashqari, oliy ta'limda talabalarni faol, ijodiy o'quv va kognitiv faoliyatga jalb qilish imkoniyatlari va ularning motivatsion ishonchsizligi o'rtasida sezilarli tafovut saqlanib qolmoqda. Ijod - bu ongning oliy darajasi, faoliyatning yuqori va ancha murakkab shakli bo'lib, u insonga hosdir. Ijod insonning barcha psixik jarayonlarni, barcha bilim, malaka, barcha hayotiy tajriba, ahloqiy, jismoniy kuchini mobilizatsiyasi natijasida original va tarixiy-ijtimoiy, betakror sifat yangiliklari bo'lib tug'iluvchi mo'jizadir.² San'atda, shu jumladan tasviriy san'atda ham ijodning natijasi badiiy asar yaratishdan iborat bo'ladi. Ya'ni, ob'ektiv borliqni maxsus shakldagi xususiyatlarini badiiy obrazlar tarzida aks ettirishdir. Haqiqiy san'at asari - o'zida badiiy obraz shaklida hali bungacha bo'lmagan yangilikni yaratilishi hisoblanadi. Ijod shunday mehnatki, u ma'naviy boyliklar yaratishga qaratiladi. Ijodiy mehnat hajmi bo'yicha katta, xarakteri jihatidan rangbarangdir.

Mehnat ijodning ichida boshqa faoliyatlar qatori (ancha yashirin, «ichki» sezgi, hotira, tafakkur va boshq.) faoliyat bo'lsada, unda ijodning natijalari yaqqol ko'rinadi. Hissiyot – ijod kuchlari orasida alohida o'rinni egallaydi, bu reproduktiv kuchi deb aytiladi, qaysiki uning yordami bilan inson tashqi olam bilan aloqada bo'ladi va o'zining aql-idroki bilan aks ettiradi. Hissiyot idrok, sezgi, hotira asosida, shuningdek tafakkur va boshqalar bilan insonga hayotdan olgan taassurotlar zapasiga ega bo'lishni taqozo etadi va bu sohada turli faoliyatlarni amalga oshiradi, jumladan, mehnatning eng oliy darajasi hisoblangan ijod bilan ham. Shunday qilib, mehnatning oliy shakli ijoddir. Har bir inson dunyoni idrok qiladi, tasavvur qiladi, yaqqolroq his etib boradi. Kuzatishlar asosida ko'pdan-ko'p taassurotlar olib, eshitib, o'qib hotirada ancha yorqin saqlab qolishga harakat qiladi. Bular asar yaratishda juda ham zarur, qaysiki, hotirada faqat o'z mazmunida borliqqa estetik, hissiy munosabat aks etib turuvchi voqealar aks etadi

Tafakkur – ijod kuchlaridan biri bo'lib, borliq materiallari haqida fikrlashda, taxlil qilishda idrok, sezgi, hissiyot va esda qoldirishda asosiy rol o'ynaydi.³ Xotira vositasida, ya'ni, badiiy asar yaratish maqsadida, tafakkur ishtirokida borliqni chuqur va har tomonlama bilishning oliy jarayoni hisoblanadi, predmet va voqealarning belgilari va o'zaro bir biriga qonuniy bog'langanligi bilan, umumiy va ichki xususiyatlarini ochishga yo'naltirilgan holda namoyon bo'ladi. Badiiy asar inson faoliyatining boshqa sohalaridagi kabi, tafakkurning mahsuli hisoblanadi. San'at asari faqat tasviriy materialni o'z ichiga olibgina qolmay, balki g'oyaviy-estetik mazmun, dunyoqarash, falsafiy tushunishni ham qamrab oladi. Ijodkor shaxsning shakllanishini shaxsning o'zaro mos tarzda bajarilgan ijodiy faoliyat va ijodiy mahsulotlarni yaratish borasidagi rivojlanishi sifatida belgilash mumkin.

Pedagogika nazariyasida shaxsning ijodiy rivojlanishining yo'nalishlaridan biri birgalikdagi ijodiy faoliyat jarayonida bolalarning bir-biri bilan ijodiy o'zaro ta'sirini tashkil etish, ya'ni birgalikda ijodkorlik yoki birgalikda ijod qilishga qaratilgan ijodiy munosabatni aks ettiruvchi "birgalikda ijodkorlik" atamasi qo'llanilishini tahlil qilib, uning noaniq talqinini topish mumkin.

Bizning anglashimizcha, o'quv jarayonidagi ijodiy o'zaro ta'sir - bu pedagogik o'zaro ta'sirning bir turi, birgalikdagi faoliyatning o'ziga xos xususiyatlariga ega bo'lgan (birgalikda rejalashtirish, tashkil etish,

² Sodiqova D.R. Talabalarida ijodiy munosabatlar tafakkurini shakllantirishda innovatsion yondoshuvlarning o'rni va ahamiyati. // Tafakkur ziyosi. – Jizzax, 2023. – №1. ISSN: 2181-6131 – B. 40-42.

³ Гаврилова, З.А. Музыкально-театральная деятельность как средство формирования умений творческого взаимодействия у учащихся: Монография. – СПб.: Изд-во РГПУ им. А.И. Герцена, 2014.- 123 с.

tashkil etish, tashkil etish, o'rganish) o'ziga xos qo'shma ijodiy faoliyat sharoitida talabalar va o'qituvchilar o'rtasidagi aloqaning alohida turi, amalga oshirish, taraqqiyot va natijalarni tahlil qilish) va ijodiy (ijodiy vazifaning mavjudligi, jarayon yoki natijaning o'ziga xosligi), shuningdek, birgalikdagi maqsadlarni tushunish birligiga erishishda o'z ifodasini topadigan hamkorlik munosabatlari, faoliyati va ularga erishish yo'llari.⁴ Shu bilan birga, ushbu turdagi o'zaro ta'sirning natijasi o'zaro ta'sirning barcha ishtirokchilarining shaxsiy o'zgarishlari, jamoaviy shakllanish jarayonlarining rivojlanishi, shuningdek, ob'ektiv yoki sub'ektiv yangilik va xususiyatlarga ega bo'lgan ijodiy mahsulotning paydo bo'lishidir. Boshqacha qilib aytganda, ijodiy o'zaro ta'sir o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasidagi ijodiy faoliyatning muayyan sharoitidagi munosabatlarni tavsiflaydi.

Biz ijodiy o'zaro ta'sirning asosiy xususiyatlarini kiritishimiz mumkin: yagona maqsad va umumiy motivatsiyaning mavjudligi, ijodiy vazifa, makon va vaqt doirasining birligi, individual faoliyatni muvofiqlashtirish, jarayon va natijaning yangiligi va o'ziga xosligi.

Natijalar va tavsiyalar: Ijodiy o'zaro ta'sir tuzilmasida biz quyidagi tarkibiy qismlarni ajratamiz:

- 1) motivatsion va qiymatga asoslangan, shu jumladan o'zaro ta'sirga qiymatga asoslangan munosabat va birgalikdagi ijodiy faoliyat uchun motivatsiya, shaxsning ijodiy yutuqlarga intilishi, ijodiy faoliyatning shaxsiy ahamiyati;
- 2) birgalikdagi faoliyat ishtirokchilarining o'zaro bilish va tushunish jarayonlarini o'z ichiga olgan kognitiv-idrok;
- 3) birgalikdagi faoliyat jarayonida axborot uzatishning o'ziga xos xususiyatlarini (og'zaki, og'zaki bo'lmagan, para va ekstralingvistik, vizual va taktik va boshqalar) aniqlashga asoslangan kommunikativ;
- 4) ijodiy-faoliyat, shu jumladan qo'shma ijodiy faoliyatni tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari, shuningdek, shaxsiy sohada (kognitiv, ijodiy, kommunikativ fazilatlar), faoliyat usullari va rivojlanish darajasida yangi shakllanishlar bilan bog'liq faoliyat mahsulotlarini tavsiflovchi talabalar va o'qituvchilar jamoasi.

Xulosa: Ijodiy o'zaro ta'sirning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqib, uni tashkil etishning quyidagi asosiy shartlarini aniqlash mumkin: o'zaro ta'sirlarning ixtiyoriyligi, bevosita aloqasi, sub'ekt-sub'ekt o'zaro munosabatlar ishtirokchilarining qarorlari, ijodiy faoliyat uchun ob'ektiv va sub'ektiv shartlarning mavjudligi, psixologik erkinlik va psixologik xavfsizlik. Maktab jamoasida o'zaro munosabatlarning rivojlanishiga ta'sir qiluvchi shartlarning eng muhim guruhi maktab jamoasi hayotining xususiyatlari, uning rivojlanish darajasi, psixologik muhiti, tuzilishi, ichki va tashqi aloqalari bilan bog'liqligidir.

Shunday qilib, yuqorida keltirilgan ma'lumotlarga asoslanib birgalikda ijodkorlik tushunchasi ijodiy munosabat tushunchasining bir qismi degan xulosaga kelish mumkin.

References:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti SH.Mirziyoyevning 2020-yil Oliy majlisga yo'llagan murojaatnomasi./ <https://www.google.com>.
2. Sodiqova D.R. Talabalarda ijodiy munosabatlar tafakkurini shakllantirishda innovatsion yondoshuvlarning o'rni va ahamiyati. // Tafakkur ziyosi. – Jizzax, 2023. – №1. ISSN: 2181-6131 – B. 40-42.

⁴ Sodiqova D.R. Talabalarining ijodiy tafakkurini rivojlantirishda muammoli ta'limning o'rni. // Xalq ta'limi. – Toshkent, 2022. – №3. ISSN: 2181-7839 – B. 10-12.

3. Гаврилова, З.А. Музыкально-театральная деятельность как средство формирования умений творческого взаимодействия у учащихся: Монография. – СПб.: Изд-во РГПУ им. А.И. Герцена, 2014.- 123 с.
4. Sodiqova D.R. Talabalarning ijodiy tafakkurini rivojlantirishda muammoli ta'limning o'rni. // Xalq ta'limi. – Toshkent, 2022. – №3. ISSN: 2181-7839 – B. 10-12.

